ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — Թիւ 503 | Կ. ՊՈԼԻՍ, ՀԵՆԳՇԱԲԹԻ, 1898 ՅՈՒՆԻՍ 18/30 | 10 ՍԵՊՏԷՄԲ 1816 | 18 ՀԱԶԻՐԱՆ 1314 | Բ. ՏԱՐԻ Թիւ 503

20 ՓԱՐԱՅ

Բիւզանդիոն

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ԹԻՒԶԱՆԳ ՔԷՉԷԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien, Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, No. 23 _ 25,
CONSTANTINOPLE

"بوزانتيون"
امتيجيسى وسياسى غزته، صاحبى بوزانت كچيان
مطبعه دارى خانه‌سى باب عالى جاده‌سى ٢٣ _ ٢٥ نومرو لى دائره‌ده مسئول مدير اولديغى غزته در

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՅՕՑԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ԻԶՄԻՐԵԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

ՕՐՈՒԱՆ ՅՈՒԶՈՒՄԸ

Անհաւատալի լուր մը տասն օրէ ի վեր թէեւ չընդունուելու եւած էր, և քաղաքիս հայ հասարակութեան բարկութիւնն ու վրէժխնդրութիւնն հրաւիրելու բնութիւնն ունէր, սակայն այսպիսի վտիտուկ խնդիր մը հրապարակ նետել մեր կողմէ անժամանակ կ'համարէինք։ Սովորական դարձած տխուր իրողութիւններու քով այս անլուրը գործ, այս խժդժութիւն, այս բարբարոսութիւն, ի գործ դրուած 9—13 տարեկան խեղճ որբուհիներու վրայ, նոյն իսկ տնօրէնին, քաբէթ կոչուած Տքդ. Ֆերքէնի կողմէ, յանկնէ անուանէ, իբր տեղեկութիւն հաղորդել զանց առինք մինչեւ այսօր։

Նախ քանի մը խօսքով այս օտար Որբանոցը գծենք։ Այս Որբանոց կը մատակարարուի ամերիկեան բարեսէր Ընկերութեան մը կողմէ որ տարին 800—1,000 անգ. ոսկի յատկացուցած է, թէեւ այս գումարով կարելի էր Սգդ. հաստատութեանց մէջ տասնապատիկ որբեր պատսպարել։ Ասիկա բաւական է ցուցնելու թէ դուս չհաղիս ոսկան ձեռնարկ մ'է տնօրէնին կողմէ, որ այդչափ պատկառելի գումարով մը մի միայն 26 երկաեռ որբեր կ'պահէր։ Եւ այդ որբե՞րը։ Մի' կարծէք թէ ծէլա ոբեբ են։ Մարդը կ'չահագործէ եղեր ընկերութիւնն, որը կ'պահէ՛ որ իրը ընկերութիւնն, ընկերութիւններէ վարուածներն ու անդրադասանները է հանձ-ժողովներ կ'ղրկէ, ստոյգ տեղեկութիւն կ'առնէ եւ ապա կ'որոշէ թէ ո՞ր որբերը ընդունուին։ Ասոնք իրենց հագուստներով, կ'երեւին յայտարարել թէ՝ իրենց խնամքին յանձնուած որբուհիները Բողոքականներ են, և թէ հազիւ 15—20 լուսաորչական կ'գտնուին և ատոնց ալ եբեսը տեսնել կարելի չէ։

Լաւ է մեր փուչը քան օտարին վարդը։ Մեք մեր մէջ պէտք է ամփոփունք և երբեք պէտք չէ մեր յոյն օտարին վրայ դնենք։ եթէ այդ օտարներն այնքան բարեսէր են, թող նպաստեն և Հայ որբերն Հայ Որբանոցներու մէջ մնան։ (*) Տ. Գ.

Իզմիր, 13 Յունիս

ԲԱՀԱՆԱՅԱԿԱՆ ԴԱՅԹԱԿՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Աստուածային և երկնային ներշնչում, որ երբեմն մեր պապերուն ջերմեռանդութեան ժամանակ, Հայ. եկեղեցւոյ պէտքը լրացնելու համար արժանաւորները միայն կ'կոչէր յաշխարհականութենէ ի քահանայութիւն, հիմա կարծես բոլորովին լքած իր հօտը, տեղի տուած է տարբեր... չնորհի մը, որ ժողովրդեան գլխուն փորձանք բանալու դիտումով, կ'կոչէ տգէտներն, անկարողներն, ընկերութիւններէ վարուածներն ու անդրադասանները է հանձ-ժողովներ կ'ղրկէ, որպէս զի իրենց գայթակղական արարքներով մէկ կողմէն քահանայութեան վարկն ստորնացնեն և միւս կողմէն ալ ժողովուրդն ուժացնեն Աստուծոյ Տունն յանձնելէ։

Հիմակ այս պահուս Գումգարուի, Ենիգարուի և չրչականերուն մէջ ուրիշ բանի վրայ չի խօսուիր, եթէ ոչ Մայր-Եկեղեցւոյ երկու քահանաներուն Տ. Գ.ի և Տ. Կ.ի հրաշագործութիւններուն վրայ, որք արարուա եղական են իրենց տեսակին մէջ։ Այս բարի ծաղիկները, որ արդէն իրենց աշխարհականութեան ժամանակի իսկ բաւական հռչակ հանած էին, հիմա քահանայական աքեմին տակ ապատանած, ո՛չ Աստուծմէ կ'վախնան, ոչ ժողովուրդէն կ'ամչնան և ոչ ալ հոգեւոր իշխանութիւն կ'ճանչնան։ Ինչ գործ ունին այս կարգի պատուհասներ Աստուծոյ Տանը մէջ։ ո՞վ է պատասխանատուն ատոնց յարգանալիք գայթակղութիւններուն. ոչ հարցնող կայ և ոչ քննող։ կ'ըսուի թէ դանգատգիր մը մատուցած է Կրօն. Ժողովոյ, սակայն ո՞ւր է արդիւնքը։ Դատելով Կրօն. Ժողովին համանման դէպքերու մէջ ցոյց տուած նախանձախնդրութենէն, քաջալերյոս ենք որ Մայր-եկեղեցւոյ այս երկու չնորհուածներն ալ, իրրեւ քահանայ ըստ կարգին մէկզիսեդեկի, պէտք է վարձատուին կամ ծաղկեայ փիլոնով և կամ լանջակիր խաչով։ Տ. կարապետ քահանան մնատանդ, պէտք է քաջալերել, որպէս զի անցած կիրակի, Ենիգարուի եկեղեցւոյն մէջ, պատարագի ահեղ խորհրդոյն ժամանակ, առանց դոնէ Աստուծոյ պատիժէն վախնալու, ատանդատան մէջ երկու մէճիա խոստանալով ինչ տեսակ յանձնարարութիւն որ ըրաւ պարկեշտ լուսարարին . . . . . : Դո՞ւրս հանելու է, դո՞ւրս, այս կարգի անպատկներն եկեղեցիէն. եթէ ոչ ժողովուրդը պիտի ստիպուի դուրս հրմել, «Տուն իմ տուն աղօթից կոչեսցի և դուք արարիք զսա այրս աւազակաց»։ ՔՆՆԱԴԱՏ

Ինքնաբե.

Ց. Գ.— Նամակ գրած էի արդէն, երբ լսեցի որ Կրօն. Ժողովը միամեայ փիլոնազրկութեան դատապարտեր է երկու քահանաները, սակայն այս պատիժ խիստ անբաւական կ'թուի մեզ։

(*).—Տե՛ս այս մասին նաեւ այս օրուան Ազգային Բրնիկին մէջ։

ՀՈԳԵԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Վ. ԻՊԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

Հոգեբանութիւնն այժմ դրեթէ բոլոր վէպերուն նիւթը կամ մանաւանդ ճարտարապետութիւնն եղած է։ Պուրժէներու, Բօնիներու, Մանուձիոներու գլխաւոր նպատակն ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ իրենց հերոսներուն էն պզտիկ յոյզերը նկարագրել, ուսումնասիրել, տարբերածելէ։ Սանք վէպը գիտութիւն մ'ըրած են, մինչդեռ գիտութիւնը չատերու համար վէպ մ'է արդէն։ Գրագէտները կ'ջանան վերացեալը նիւթացնել. գիտնականներն ալ կ'ձգնին իրականութիւնն խեղաթիւրել։ Բայց մինչդեռ առաջիններն զգացումներու պէսպիսութիւնը կ'նկարագրեն, որք նիւթական կարողութենէ զուրկ աղքատ հասարակութեան մը խեղճ որբուհիներու հոգին կամ մարմինը խեղաթիւրելու կամ ապականելու կ'ձգտին։ Ահա տեղւոյս Տիաքոնէսներու գերման հասաատութիւնն ուր հարիւրէ աւելի որբուհիներ կան որք զանազան կողմերէ եկած են. այդ Տիաքոնէսներն անոնթարար կ'երեւին յայտարարել թէ՝ իրենց խնամքին յանձնուած որբուհիները Բողոքականներ են, և թէ հազիւ 15—20 լուսաորչական կ'գտնուին և ատոնց ալ եբեսը տեսնել կարելի չէ։

Հիմակ այս պահուս Գումգարուի, Ենիգարուի և չրչականերուն մէջ ուրիշ բանի վրայ չի խօսուիր, եթէ ոչ Մայր-եկեղեցւոյ երկու քահանաներուն Տ. Գ.ի և Տ. Կ.ի հրաշագործութիւններուն վրայ, որք արարուա եղական են իրենց տեսակին մէջ։ Այս բարի ծաղիկները, որ արդէն իրենց աշխարհականութեան ժամանակի իսկ բաւական հռչակ հանած էին, հիմա քահանայական աքեմին տակ ապատանած, ո՛չ Աստուծմէ կ'վախնան, ոչ ժողովուրդէն կ'ամչնան և ոչ ալ հոգեւոր իշխանութիւն կ'ճանչնան։ Ինչ գործ ունին այս կարգի պատուհասներ Աստուծոյ Տանը մէջ. ո՞վ է պատասխանատուն սանոյ յարգանալիք գայթակղութիւններուն. ոչ հարցնող կայ և ոչ քննող։ կ'ըսուի թէ դանգատգիր մը մատուցած է Կրօն. Ժողովոյ, սակայն ո՞ւր է արդիւնքը։ Դատելով Կրօն. Ժողովին համանման դէպքերու մէջ ցոյց տուած նախանձախնդրութենէն, քաջալերյոս ենք որ Մայր-եկեղեցւոյ այս երկու չնորհուածներն ալ, իրրեւ քահանայ ըստ կարգին մէկզիսեդեկի, պէտք է վարձատուին կամ ծաղկեայ փիլոնով և կամ լանջակիր խաչով։ Տ. կարապետ քահանան մնատանդ, պէտք է քաջալերել, որպէս զի անցած կիրակի, Ենիգարուի եկեղեցւոյն մէջ, պատարագի ահեղ խորհրդոյն ժամանակ, առանց դոնէ Աստուծոյ պատիժէն վախնալու, ատանդատան մէջ երկու մէճիա խոստանալով ինչ տեսակ յանձնարարութիւն որ ըրաւ պարկեշտ լուսարարին . . . . . : Դո՞ւրս հանելու է, դո՞ւրս, այս կարգի անպատկներն եկեղեցիէն. եթէ ոչ ժողովուրդը պիտի ստիպուի դուրս հրմել, «Տուն իմ տուն աղօթից կոչեսցի և դուք արարիք զսա այրս աւազակաց»։ ՔՆՆԱԴԱՏ

Ինքնաբե.

Ց. Գ.— Նամակ գրած էի արդէն, երբ լսեցի որ Կրօն. Ժողովը միամեայ փիլոնազրկութեան դատապարտեր է երկու քահանաները, սակայն այս պատիժ խիստ անբաւական կ'թուի մեզ։

ՀԱՅԱՌԱՁԱԿԱՆ ԳԻՏԱԿՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Աստուածային և երկնային ներշնչում, որ երբեմն մեր պապերուն ջերմեռանդութեան ժամանակ, Հայ. եկեղեցւոյ պէտքը լրացնելու համար արժանաւորները միայն կ'կոչէր յաշխարհականութենէ ի քահանայութիւն, հիմա կարծես բոլորովին լքած իր հօտը, տեղի տուած է տարբեր... չնորհի մը, որ ժողովրդեան գլխուն փորձանք բանալու դիտումով, կ'կոչէ տգէտներն, անկարողներն, ընկերութիւններէ վարուածներն ու անդրադասանները է հանձ-ժողովներ կ'ղրկէ, որպէս զի իրենց գայթակղական արարքներով մէկ կողմէն քահանայութեան վարկն ստորնացնեն և միւս կողմէն ալ ժողովուրդն ուժացնեն Աստուծոյ Տունն յանձնելէ։

Հիմակ այս պահուս Գումգարուի, Ենիգարուի և չրչականերուն մէջ ուրիշ բանի վրայ չի խօսուիր, եթէ ոչ Մայր-եկեղեցւոյ երկու քահանաներուն Տ. Գ.ի և Տ. Կ.ի հրաշագործութիւններուն վրայ, որք արարուա եղական են իրենց տեսակին մէջ։ Այս բարի ծաղիկները, որ արդէն իրենց աշխարհականութեան ժամանակի իսկ բաւական հռչակ հանած էին, հիմա քահանայական աքեմին տակ ապատանած, ո՛չ Աստուծմէ կ'վախնան, ոչ ժողովուրդէն կ'ամչնան և ոչ ալ հոգեւոր իշխանութիւն կ'ճանչնան։ Ինչ գործ ունին այս կարգի պատուհասներ Աստուծոյ Տանը մէջ. ո՞վ է պատասխանատուն սանոյ յարգանալիք գայթակղութիւններուն. ոչ հարցնող կայ և ոչ քննող։ կ'ըսուի թէ դանգատգիր մը մատուցած է Կրօն. Ժողովոյ, սակայն ո՞ւր է արդիւնքը։ Դատելով Կրօն. Ժողովին համանման դէպքերու մէջ ցոյց տուած նախանձախնդրութենէն, քաջալերյոս ենք որ Մայր-եկեղեցւոյ այս երկու չնորհուածներն ալ, իրրեւ քահանայ ըստ կարգին մէկզիսեդեկի, պէտք է վարձատուին կամ ծաղկեայ փիլոնով և կամ լանջակիր խաչով։ Տ. կարապետ քահանան մնատանդ, պէտք է քաջալերել, որպէս զի անցած կիրակի, Ենիգարուի եկեղեցւոյն մէջ, պատարագի ահեղ խորհրդոյն ժամանակ, առանց դոնէ Աստուծոյ պատիժէն վախնալու, ատանդատան մէջ երկու մէճիա խոստանալով ինչ տեսակ յանձնարարութիւն որ ըրաւ պարկեշտ լուսարարին . . . . . : Դո՞ւրս հանելու է, դո՞ւրս, այս կարգի անպատկներն եկեղեցիէն. եթէ ոչ ժողովուրդը պիտի ստիպուի դուրս հրմել, «Տուն իմ տուն աղօթից կոչեսցի և դուք արարիք զսա այրս աւազակաց»։ ՔՆՆԱԴԱՏ

Ինքնաբե.

Ց. Գ.— Նամակ գրած էի արդէն, երբ լսեցի որ Կրօն. Ժողովը միամեայ փիլոնազրկութեան դատապարտեր է երկու քահանաները, սակայն այս պատիժ խիստ անբաւական կ'թուի մեզ։

ՀԱՅԱՌԱՁԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Խմբի Ընբանոցն.— Օրբ Ընբանոցնե.— Հայոցեռ Գերման Տոդրոցը։

ԽԱՐԲԵՐԴ, 6 Յնս.

Քաղաքիս Խուլէի Ս. Գէորգ Վանուց Որբանոցին վրայ ասկէց առաջ գրած էի. այն ատեն տխուր նկարագրուած էր, բայց այժմ ուրախ եմ ըսելու թէ 3—4 ամսէ ի վեր ինամակալութիւնն աշխատութեան սկսաւ ու տակաւ առ տակաւ բաղձալի նպատակին կ'դիմէ։ Տախտակամածներն ատարելու մօտ են. թանգարանի մը չինութիւնն սկսած են. ժողովուրդը արտայայտ գիքեր կ'նուիրէ. եթէ գործօն խումբ մը աշխատելու ըլլայ 1000—1500 ղրշով թանգարան մը պիտի ունենանք։ Շէնքին բոլոր կողմուած քը լրանալէ վերջ, որոշուած է բացման հանդէս կատարել։ Հրաւէր պիտի տրուի կուսակալին ու բոլոր կառավարական պաշտօնէից և մեր ազգայնոց։ Ցաղղութիւն կ'տեղինք ու բարեկեան ինամակալութեան կը ղրկենք ու բնութեան մէջ ուրիշ բանի վրայ չեն աքանչանար, բայց միայն արդիւնքներու այլազանութեան և անոնց երեւութական անյարդարութեան վրայ, զուտ դիտանականներն ընդհակառակն կ'աշխատին կարելի եղածին չափ պարզ տարապի մը մէջ ամփոփել բնութեան բոլոր երեւոյթները։ Վիքթոր Հիւկոյի «Ծովուն աշխատողները» վէպին մէջ Լաբրատ կ'ատէր գիտուններըը, գանոնք բանաստեղծութեան ապագայ կործանիչներն եւ բարոյական վատթարացումի առաքեալներն համարելով։ Սակայն գիտուններն չամախ բանաստեղծներու է՛ն իսկական ներշնչողներն են։ Անոնք բնութիւնը կ'ընեն աքանչելապես պարզ իսկ մը, զոր մերթ հիւլէական վարդապետութիւն կ'ճանաչեն եւ մերթ չարաբերութիւն։ Այդ իսկական իրենց կ'երեւի թէ՝ իրրեւ միակ նիւթ որ կ'լեցնէ տիեզերքն եւ իր ձեւափոխութիւններով ծնունդ կուտայ զան զան մարմիններու, եւ թէ՝ իրրեւ տարբեր զօրութիւններու միացում, որ կ'ազդէ այդ նիւթին վրայ և կ'տեղծէ երկիրն, որ արդէն ինքնին հիանալի ամբողջութիւն մ'է այնքան տարբեր երեւոյթներու։

Բանաստեղծները չատ կ'նեղուին իրենց զգացումներն և միրնք գրատղ յուզումն արտայայտելու համարպատշաճ բառեր չգտնելնուն վրայ։ Գիտուններն ալ աւելի կ'նեղուին այս անկարողութեամբ, և. իրենց խոչընդոտ գիտումով, կ'կոչէ տգէտներն, անկարողներն, ընկերութիւններէ վարուածներն ու անդրադասանները է հանձ-ժողովներ կ'ղրկէ, որպէս զի իրենց գայթակղական արարքներով մէկ կողմէն քահանայութեան վարկն ստորնացնեն և միւս կողմէն ալ ժողովուրդն ուժացնեն Աստուծոյ Տունն յանձնելէ։

Հիմակ այս պահուս Գումգարուի, Ենիգարուի և չրչականերուն մէջ ուրիշ բանի վրայ չի խօսուիր, եթէ ոչ Մայր-եկեղեցւոյ երկու քահանաներուն Տ. Գ.ի և Տ. Կ.ի հրաշագործութիւններուն վրայ, որք արարուա եղական են իրենց տեսակին մէջ։ Այս բարի ծաղիկները, որ արդէն իրենց աշխարհականութեան ժամանակի իսկ բաւական հռչակ հանած էին, հիմա քահանայական աքեմին տակ ապատանած, ո՛չ Աստուծմէ կ'վախնան, ոչ ժողովուրդէն կ'ամչնան և ոչ ալ հոգեւոր իշխանութիւն կ'ճանչնան։ Ինչ գործ ունին այս կարգի պատուհասներ Աստուծոյ Տանը մէջ. ո՞վ է պատասխանատուն սանոյ յարգանալիք գայթակղութիւններուն. ոչ հարցնող կայ և ոչ քննող։ կ'ըսուի թէ դանգատգիր մը մատուցած է Կրօն. Ժողովոյ, սակայն ո՞ւր է արդիւնքը։ Դատելով Կրօն. Ժողովին համանման դէպքերու մէջ ցոյց տուած նախանձախնդրութենէն, քաջալերյոս ենք որ Մայր-եկեղեցւոյ այս երկու չնորհուածներն ալ, իրրեւ քահանայ ըստ կարգին մէկզիսեդեկի, պէտք է վարձատուին կամ ծաղկեայ փիլոնով և կամ լանջակիր խաչով։ Տ. կարապետ քահանան մնատանդ, պէտք է քաջալերել, որպէս զի անցած կիրակի, Ենիգարուի եկեղեցւոյն մէջ, պատարագի ահեղ խորհրդոյն ժամանակ, առանց դոնէ Աստուծոյ պատիժէն վախնալու, ատանդատան մէջ երկու մէճիա խոստանալով ինչ տեսակ յանձնարարութիւն որ ըրաւ պարկեշտ լուսարարին . . . . . : Դո՞ւրս հանելու է, դո՞ւրս, այս կարգի անպատկներն եկեղեցիէն. եթէ ոչ ժողովուրդը պիտի ստիպուի դուրս հրմել, «Տուն իմ տուն աղօթից կոչեսցի և դուք արարիք զսա այրս աւազակաց»։ ՔՆՆԱԴԱՏ

Ինքնաբե.

Ց. Գ.— Նամակ գրած էի արդէն, երբ լսեցի որ Կրօն. Ժողովը միամեայ փիլոնազրկութեան դատապարտեր է երկու քահանաները, սակայն այս պատիժ խիստ անբաւական կ'թուի մեզ։

ԳԱԻԱՌԱՁԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Խմբի Ընբանոցն.— Օրբ Ընբանոցնե.— Հայոցեռ Գերման Տոդրոցը։

ԽԱՐԲԵՐԴ, 6 Յնս.

Քաղաքիս Խուլէի Ս. Գէորգ Վանուց Որբանոցին վրայ ասկէց առաջ գրած էի. այն ատեն տխուր նկարագրուած էր, բայց այժմ ուրախ եմ ըսելու թէ 3—4 ամսէ ի վեր ինամակալութիւնն աշխատութեան սկսաւ ու տակաւ առ տակաւ բաղձալի նպատակին կ'դիմէ։ Տախտակամածներն ատարելու մօտ են. թանգարանի մը չինութիւնն սկսած են. ժողովուրդը արտայայտ գիքեր կ'նուիրէ. եթէ գործօն խումբ մը աշխատելու ըլլայ 1000—1500 ղրշով թանգարան մը պիտի ունենանք։ Շէնքին բոլոր կողմուած քը լրանալէ վերջ, որոշուած է բացման հանդէս կատարել։ Հրաւէր պիտի տրուի կուսակալին ու բոլոր կառավարական պաշտօնէից և մեր ազգայնոց։ Ցաղղութիւն կ'տեղինք ու բարեկեան ինամակալութեան կը

Մինչ մէկ կողմէ նիւթականին հոգ կ'տարուի, միւս կողմէ բարոյականը զանց չըլլար. երկու օր առաջ տեղս հասաւ Պետրոս էֆ. Սրապեան, Դանոթ թոլոփս ալ իր «Ագգապրական» յօդուածներով։ Որբանոցի Տնօրէնն ուսուցիչը, կ'յուսանք թէ ամէն ձիգ ու աշխատութիւն չպիտի խնայէ, որով ազգն ալ իր վայ դրած յոյսերը պահպանած պիտի տեսնէ։

*** Գաղաքիս օտար Որբանոցներու վրայ բնաւ խօսք չըլլար (որ՞ւ պէտք է), մինչդեռ Վանէն, Այնթապէն, և ուրիշ տեղերէ, միշտ լրագիրներուն միջոցաւ կ'լսենք անոնց բարի և յոռի մատակարարութիւնը։ Ամէն մեր աչքին առջեւ ունինք Գերմանական Որբանոցն, ուր կ'խնամուին 400ի մօտ որբեր և որբուհիներ։ Հիմակ ի հարկէ այս տղաքներն ու աղջիկները մոռցած են իրենց պատասխանութիւններն առ մայր Եկեղեցին։ Տարին անգամ մը հազիւ եկեղեցի կը բերուին։ Այս տարի Մաղդազարդին միւռոպէ իրիկունն էր, կէս ժամու չափ կեցան ու դուրս հանուեցան։

Անձամբ տեսնուած եմ Որբանոցի վերատեսուչ Տքդ. Էմմիի հետ. բաւական լաւ հայերէն խօսիլ ուսած է։ Հարցուցի թէ «Ինչպէ՞ս կ'գտնէք հայերէնը, կարծեմ բաւական դժուար է»—«Է՛, ամէն լեզուներ ուսանողներու համար դժուար կ'ըլլայ»—Օտարներու համար հայերէնը դժուար ըլլալը պարզ ալ վկայած է, երբ Վենետիկի մէջ հայերէն կ'ուսնէր։ Այս նահատութեան մէջ մինակ «Պայրն» բառը չհասկցաւ.—«Պայրն ի՞նչ ըսել է» ըսաւ։ Ընկերս որ գերմաներէնի սկսած էր, բացատրեց։ Նոյն իսկ կէօթէի, Շիլլերի, և այլ գերման հանճարներու վրայ բան չգիտեր. զուտ Աւետարան ուսած են բառական իմաստով։—(Աւատիկ տգիտութեան նոր ձեւ մը։ Բայց լուրն այնքան զուարճալի է որ չենք հաւատար։ Ծ. ԽՄԲ.)

*** Անցեալ ամիսներուն գերման Բրօթ. մը խենդեցաւ։ Ատոնց խենդերը մեր բիններէն կ'տարբերին։ Ս. Գիրք մը թեւին տակ առած, փողոց փողոց, գիշէ գիւղ կ'վազվզուէր, ոսքը բռալիկ, գլուխը բաց։ Զարհաճի պղտիկներ ետեւէն իննած խեղկատակութիւններ կ'ընեն։ Ջերմ բողոքական եղբայրներէն մին, խենդութեան պատճառը Ս. Գրքի խօսքերը (փիլիսոփայութի՞ւնը) լաւ չկարենալ մարսելուն կուտայ, իսկ ուրիշներ սիրահարութենէ առաջ եկած է կ'ըսեն։ Սա՛ ետ դրկուեցաւ, ու տեղը մի քանի մատաղներ ու մատաղչէներ եկան, մեզ գատառացուցած համար նորութիւն են։ Երեխաները «գոռգոռ»ով մը պատսպի կ'երթան։ Աստուած բարի մարդութիւն տայ։

***

Վ. ԱՐԹԱՊԵՏԻ ՍՈՒԼ ՈՐԲԱՆՈՑՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՎԱՆ, 3 Յունիս.

Գաւառիս մէջ կը չատնան Որբանոցներ։ Միախոհարաց երկսեռ Որբանոցէն զատ Վարագը, Կարմրուորը, Նարեկավանքն և Սալնապատու Ս. Գրիգորն այժմ ունին իրենց որբանոցներ, որք կ'պահպանուին Ս. Պատրիարք Հօր նպաստով, վանական հասոյթներով և ուրիշ նուէրներով։ Սալնապատու որբանոցն որբուհիներու համար է, իսկ առաջին երեքն արական սեռի համար։ Որբանոցներու այս չատութիւնն յանկարծ կարեւոր պէտք մը երեան կ'հանէ.—այն է արժանաւոր դաստուներու սուղը։ Միախոհարաց և Վարագայ որբանոցներու հոգաբարձուները հազիւ կրցած են ապրիլն անդրիլն մի քանի համեստ հմտութեան տէր դաստուները ճարել։ Կարմրուորը ու Նարեկ չեն յաջողած ցարդ դաստուս գտնել, ու ստիպուած են առայժմ բաւականանալ տիրացուներով միայն, որոց հմտութիւն հեգ-բանէն անդին չանցնիր։ Իսկ եթէ միւս վանքերն՝ ինչպէս Լիմ և Կտուց, ուզեն որբանոցներ ունենալ իրենց կտրած ժողովրդականութիւնը վերահաստատելու համար, այն ատեն տիբացուներ անգամ ձեռք չեն բերի կրնան ձգել։ Այնպէս կ'հաւատանք որ որբերու վիճակով հետաքրքրող ամէն ազգային կ'տփոփաքի որ անոնք նիւթական անունդի հետ, բաւական խըղճամտով դաստիարակութիւն տ'ալ սատանան։ Այս գիշերօթիկ վարժարաններու մէջ անձնուէր և հմուտ դաստիարակներ պէտք են, որ խնդճ որբերուն իրը խնամատար հայր հանդիսանան։ Կ'գուշակուի անշուշտ թէ ո՛րշափ ծանր է դաստուսին գերը մանաւանդ գիշերօթիկի վարժարանց մէջ, ուր դաստուն հօր և մօր բացակայութեան պատասխանատուն է ազգ ամբողջական դաստիարակութեան համար։

Ինդիրը ճնշող կերպարանք մը կ'ստանար, երբ Որբանոցներու հոգաբարձուներ վանի մէջ չեն կարող արժանաւոր դաստուներ վարձել։ Վան որ երբեմն բարձրաթիռ դաստուներ ունէր, նոյն իսկ չըլլայ դաստուց բաւելու չափ, այժմ դժուարութիւն կ'կրէ նոյն իսկ իր զպրոցներուն համար պէտք եղած թուով արժանաւորներ ունենալու։ երեւան հանելով տոյն իրական պէտքը, մեր նպատակն է Ս. Պատրիարքը Հօր ուշադրութիւնն հրաւիրել այս կարեւոր ինդրոյ վրայ։ Մեր կարծիքով հետեւեալ միջոցը լաւագոյն է։—Թէ՛ որբանոցներէն ունանց մէջ եւ թէ քաղաքին մէջ քիչ չատ ուսում առած բաւական հասակաւոր տղաք կան, որք երէ 2—3 տարի կանոնաւոր ուսում ստանան, պիտի կրնան ծառայել իրրեւ տարրական դաստուներ։ Ասոնք ընտրեալ տղաքն են։ Ասոնց անգամ մը հազիւ եկեղեցի կը բերուին։ Այս տարի Մաղդազարդին միւռոպէ իրիկունն էր, կէս ժամու չափ կեցան ու դուրս հանուեցան։

Անձամբ տեսնուած եմ Որբանոցի վերատեսուչ Տքդ. Էմմիի հետ. բաւական լաւ հայերէն խօսիլ ուսած է։ Հարցուցի թէ «Ինչպէ՞ս կ'գտնէք հայերէնը, կարծեմ բաւական դժուար է»—«Է՛, ամէն լեզուներ ուսանողներու համար դժուար կ'ըլլայ»—Օտարներու համար հայերէնը դժուար ըլլալը պարզ ալ վկայած է, երբ Վենետիկի մէջ հայերէն կ'ուսնէր։ Այս նահատութեան մէջ մինակ «Պայրն» բառը չհասկցաւ.—«Պայրն ի՞նչ ըսել է» ըսաւ։ Ընկերս որ գերմաներէնի սկսած էր, բացատրեց։ Նոյն իսկ կէօթէի, Շիլլերի, և այլ գերման հանճարներու վրայ բան չգիտեր. զուտ Աւետարան ուսած են բառական իմաստով։—(Աւատիկ տգիտութեան նոր ձեւ մը։ Բայց լուրն այնքան զուարճալի է որ չենք հաւատար։ Ծ. ԽՄԲ.)

*** Անցեալ ամիսներուն գերման Բրօթ. մը խենդեցաւ։ Ատոնց խենդերը մեր բիններէն կ'տարբերին։ Ս. Գիրք մը թեւին տակ առած, փողոց փողոց, գիշէ գիւղ կ'վազվզուէր, ոսքը բռալիկ, գլուխը բաց։ Զարհաճի պղտիկներ ետեւէն իննած խեղկատակութիւններ կ'ընեն։ Ջերմ բողոքական եղբայրներէն մին, խենդութեան պատճառը Ս. Գրքի խօսքերը (փիլիսոփայութի՞ւնը) լաւ չկարենալ մարսելուն կուտայ, իսկ ուրիշներ սիրահարութենէ առաջ եկած է կ'ըսեն։ Սա՛ ետ դրկուեցաւ, ու տեղը մի քանի մատաղներ ու մատաղչէներ եկան, մեզ գատառացուցած համար նորութիւն են։ Երեխաները «գոռգոռ»ով մը պատսպի կ'երթան։ Աստուած բարի մարդութիւն տայ։

***

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՈՐԾԵՐ Ի ԲՈՒՐԵՐԻ

Ինչպէս արդէն Բաբերդէ ուղղակի մեզ ալ գրուած էր անցեալ Շաբթուն, Բաբերդի առաջն. Տեղապահ Տ. Յակոբեան Տ. Յովհ. Վ.ի կողմէ Յունիս 3 թուով ծանուցուած է ի Պատրիարքարան թէ, տեղւոյն ազգ. Որբանոցի անօրէն դաստուս կարգաւոր էֆ. Տ. Խաչատուրեան ձեռնարկելով իր պաշտօնին՝ կազմած է դասարաններն հետեւեալ կերպով։— Որբանոցի 132 մանչ տղաքները բաժնած է Դ. Գ. Բ. Ա. Նախապատրաստական և Ընտելարան անուամբ վեց կարգերու, իսկ 78 որբուհիներն Գ. Բ. Ա. Նախապատրաստական և Ընտելարան անուամբ հինգ կարգերու։ Ամբողջ 210 ուսանողներէն 60ն որբեր եւ որբուհիներ են, 100ն աղքատ ծնողաց, իսկ 50ը միջին դասակարգի զաւակներ։ Տ. Խաչատուրեան էֆ. վարժարանաց կազմական կանոնագրի տրամադրութեանց համեմատ իր տեղապահ 8 պաշտօնեաներով կազմած է ուսուցչական մնայուն ժողով մը՝ համերաշխութեամբ յառաջ տանելու համար Որբանոցին գործը։ Տ. Յովհ. Վ. հաղորդած է միանգամայն զպրոցական դասագրքերու և այլ պէտքերու ցուցակ մը, խնդրելով որ անոնք հոգացուին Պատրիարքարանի կողմէ։ Այդ ցուցակ հրամանաւ Ս. Պատրիարք Հօր յանձնուած է Ուսումն. Խորհրդոյ, որ իր կարգին յղած է զայն Գրենական Յանձնաժողովոյ։

***

"ՌԷՆԻ ՋԱՆԳԱԿԸ,,

Բարիզի Օպերա Թատրոնին մէջ անցեալ չաբթու ներկայացուեցաւ երգախառն թատերգութիւն մը՝ «Ռէնի զանգակը»։ Նիւթը կ'պարզուի Ռէնի գետին եզերքը։ Հեղինակները ներչնչուած են Վիքթոր Հիւկոի հռչակաւոր քերթուածէն՝ Ռէն։ Աւանդութեան մը նայելով Ծալքեսթայնի աւատական իշխանն ողջ ողջ դրվատին Ջրհորին մէջ նետել տուաւ կրօնաւոր մը որ կ'մերժէր տալ արծաթէ զանգակ մը, որով իշխանը կ'ուզէր դրամ կոխել։ Խաղին հեղինակներն ընդարձակած են այս նիւթը։—Հաթօ՝ Գերմանիոյ թագաւորն որ կ'պատերազմէր Բրիտանիայ թագաւորներու հետ, պարտուելով իր աւանը քաշուեցաւ։ Մինակ յոյսը դրած է իր թոռան՝ երիտասարդ Բռնրատի վրայ։ կ'վախնայ անոր կեանքին համար, որովհետեւ մերձակայ Բրիտանիայ վանքի մը զանգակը տխուր կը հնչէ, եւ ըստ աւանդութեան երբ այսպէս տխրագին հնչէ, ընտանիքին մէջ մահ կ'պատահի։ Նոյն միջոցին գինուորք գերի կ'բերեն խարտեաշ սպիտակադէմ մանկամարդ կին մը, Էլվին, որ վանքին կրօնաւորուհիներէն է։ Անոր բերուելէն անմիջապէս ետք Հաթօ կայծակնահար կ'մնայի և Բռնրատ... կ'սիրահարի կրօնաւորուհիին։ Պատերազմը դադրեցալ կ'սկսի Բրիտանիոյ մէջ, որ կրօն. Ժողովին դրդմամբ կ'ուզէ Ռէն գետին ջուրերը դարձնել Կաթոլիկութեան մէջ։ Պատերազմը կ'սկսի Բրիտանիոյ մէջ, ուր դաստուն հօր և մօր բացակայութեան պատասխանատուն է ազգ ամբողջական դաստիարակութեան համար։

Ինդիրը ճնշող կերպարանք մը կ'ստանար, երբ Որբանոցներու հոգաբարձուներ վանի մէջ չեն կարող արժանաւոր դաստուներ վարձել։ Վան որ երբեմն բարձրաթիռ դաստուներ ունէր, նոյն իսկ չըլլայ դաստուց բաւելու չափ, այժմ դժուարութիւն կ'կրէ նոյն իսկ իր զպրոցներուն համար պէտք եղած թուով արժանաւորներ ունենալու։ երեւան հանելով տոյն իրական պէտքը, մեր նպատակն է Ս. Պատրիարքը Հօր ուշադրութիւնն հրաւիրել այս կարեւոր ինդրոյ վրայ։ Մեր կարծիքով հետեւեալ միջոցը լաւագոյն է։—Թէ՛ որբանոցներէն ունանց մէջ եւ թէ քաղաքին մէջ քիչ չատ ուսում առած բաւական հասակաւոր տղաք կան, որք երէ 2—3 տարի կանոնաւոր ուսում ստանան, պիտի կր

ԱՐՑԱԽԱՅԻՆ ԴԱՎԱՆՔՆԵՐ

Ղազարոս Աղայանի վիպակը

Տպագրության է հանձնել հեղինակը։ Գիրքը կլինի 10 տպ. մամուլ։ Ընդ որում հեղինակը ցանկանում է, որ գրքի մեջ մտնեն միայն այն պատմվածքները, որոնք նա ինքն է համարում իր լավագույն գործերը։ Ուստի ընթերցողները կարող են ուղարկել հեղինակին իրենց ցանկությունները։

Ա. Ղազանչյանի «Ամենայն Հայոց» երգը, որ տպագրվել էր «Մուրճ» ամսագրի 1914 թ. 1-ին տետրակում, նորից հրատարակվում է առանձին գրքույկով։

Ա. Ծատուր

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ — Ինչպիսի՞ մի ուսուցչական մը ուսումնական եւ մանկավարժական իր պատրաստութեամբ եւ ընդունակութեամբ կրնայ ամենէն աւելի օգտակար ըլլալ մեր ժողովուրդին։ Ինչպիսի՞ մի ուսուցչական մը կրնայ ամենէն աւելի ազդել մեր ժողովուրդին վրայ

ԱՐԵՎՄՏՅԱՆ ԱԽՏԱՐԱՆ ՕՐԱԿԱՆ

ԲՐՈՄ ՏՕՐՏՈՒՄՈՒՆԴ

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՀԱՐՈՒՍՏՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԵՎՄՏՅԱՆ ԱԽՏԱՐԱՆ ՕՐԱԿԱՆ

ԲՐՈՄ ՏՕՐՏՈՒՄՈՒՆԴ

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՀԱՐՈՒՍՏՈՒԹԻՒՆ

Երբ ախիւր հայաբոյս ծիծաղիս ցոյց կու տայ, ոչ ոք կրնայ ստուգել թէ ան ինչ ցաւեր կը քաշէ։ Ոչ ոք կրնայ գիտնալ թէ ան ինչ տանջանքներ կը կրէ։ Ոչ ոք կրնայ գուշակել թէ ան ինչ ահաւոր ջղային ցնցումներ կ՚ունենայ։ Ոչ ոք կրնայ երեւակայել թէ ան ինչ սարսափելի ցաւեր կը զգայ։ Ոչ ոք կրնայ հաւատալ թէ ան ինչ ահռելի տանջանքներ կը կրէ։ Ոչ ոք կրնայ ըմբռնել թէ ան ինչ ահաւոր ցաւեր կը քաշէ